

Van/Çatak Kırsalında Yeni Arkeolojik Keşifler: Uzuntekne-Sakit Kalesi ve Kaniya Bekan Nekropolü♦

Gulan AYZ*

Özet

Doğu Torosların hâkim olduğu Van Gölü Havzası'nın güneyinde, 2021 yılında sistemli yüzey araştırmalarına başlanmıştır. Van'ın Çatak, Bahçesaray ve Gevaş ilçelerini kapsayan yüzey araştırmasının ilk aşamasında özellikle Çatak kırsalında çalışılmıştır. Bu makalede, Çatak İlçesi'nin 15 km kuzeyinde özel bir araştırma alanı niteliğindeki Uzuntekne Düzlüğü'ndeki çalışmalar ön plana çıkarılmıştır. Uzuntekne, etrafı yüksek dağ sırtları ile çevrili çanak biçiminde karstik bir çökeltidir. Kapalı bir havza konumundaki düzlüğün güneybatısındaki Sakıt Kalesi, Sitiya Kele Yerleşimi, Dirhe Yapısı ve Nekropolü ile kuzeybatısında ilk defa tespit edilen Kaniya Bekan Nekropolü Doğu Anadolu'nun güçlükle ulaşılan kırsal yerleşim karakteristiğini yansıtır. Kaniya Bekan Nekropolü'ndeki kazı çalışmalarının ilk sonuçları mezar mimarisi, ölü gömme gelenekleri ve buluntuları açısından Van Gölü Havzası'nda Demir Çağı'ndan itibaren bilinenleri tekrarlamaktadır. Bununla birlikte oda mezarlarda ele geçirilen Geç Demir Çağ çanak çömleği sıra dışıdır. Kaniya Bekan Nekropolü'nde iki yıllık çalışma sonucunda, Erken Demir Çağı'nın başlangıcından Geç Demir Çağı'na değin farklı periyotları temsil eden verilerin ön sonuçları bize bu ilginç yerleşim alanının kendine özgü taraflarını kısa da olsa sunma imkânı yaratacaktır.

Anahtar Kelimeler: Van Gölü Havzası, Doğu Toroslar, Yüzey Araştırması, Çatak, Kaniya Bekan Nekropolü

New Archaeological Discoveries in Rural Van/Çatak: Uzuntekne-Sakit Fortress and Kaniya Bekan Necropolis

Abstract

In the south of the Lake Van Basin, dominated by the Eastern Taurus Mountains, systematical archaeological researches began in 2021. In the first phase of the survey, which covered the districts of Çatak, Bahçesaray and Gevaş in Van, was conducted especially in the Çatak rural. In this article, the studies in Uzuntekne Plain, a special research area 15 km north of Çatak District, are emphasized. Uzuntekne is a bowl-shaped karstic deposit surrounded by high mountain ranges. The Sakıt Castle, Sitiya Kele Settlement, Dirhe Structure and Necropolis in the southwest of the plain, and the Kaniya Bekan Necropolis in the northwest, which was discovered for the first time, reflect the characteristic of rural settlements in Eastern Anatolia that are hard to reach. The preliminary results of the excavations at Kaniya Bekan Necropolis repeat what is known from the Iron Age onwards in the Lake Van Basin in terms of tombs architecture, burial customs and artifacts. However, the Late Iron Age pottery recovered from the chamber tombs is unusual. The preliminary results of the two-year study of the Kaniya Bekan Necropolis, with data representing different periods from the beginning of the Early Iron Age to the Late Iron Age, will allow us to briefly present the unique aspects of this interesting site.

Key Words: Van Lake Basin, Eastern Taurus Mountains, Survey, Çatak, Kaniya Bekan Necropolis

♦ Destekleyen Kurum TÜBİTAK Proje Numarası TÜBİTAK 1002 Hızlı Destek 121K723

* Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Van/Türkiye, gulanayaz@gmail.com.

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-7228-073X>.

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz / To cite this article (APA):

Ayaz, G. (2023). Van/Çatak Kırsalında Yeni Arkeolojik Keşifler: Uzuntekne-Sakit Kalesi ve Kaniya Bekan Nekropolü. *Küllüye*, 4(2), 378-397. DOI: 10.48139/aybukullüye.1352502.

Makale Bilgisi / Article Information:

Geliş / Received	Kabul / Accepted	Türü / Type	Sayfa / Page
30 Ağustos 2023	27 Eylül 2023	Araştırma Makalesi	378-397
30 August 2023	27 September 2023	Research Article	

Extended Abstract

The capital of the Urartian Kingdom, Tushpa/Van Fortress (Sarduri I / 832 BC) is located in the Van Plain on the eastern shores of Lake Van. The capital city of Tuspa, together with the important Urartian settlements around it such as Anzaf, Çavuştepe, Toprakkale, Kef Castle and Ayanis, constitute the central region of the Urartian Kingdom. The focus here will be on the south of the central region, where archaeological research is very limited. In the south of the Lake Van Basin, the Eastern Taurus Mountains extend in the east-west direction, forming a natural border with the central region of Urartian and south of the region. In order to investigate the archaeology of this mountainous region in the south of the Lake Van Basin, systematic surveys began in 2021. In the first phase of the survey, which covered the districts of Çatak, Bahçesaray and Gevaş in Van, was conducted especially in the Çatak rural. In this article, the studies in Uzuntekne Plain, a special research area 15 km. north of Çatak District, are emphasized. Uzuntekne is a bowl-shaped karstic deposit surrounded by high mountain ranges. The plain is 7.5 km. long in the north-south direction and 3 km. wide in the east-west. The archaeological settlements on the plain are located on the high ridges and skirts surrounding the plain in a dominant position. According to the preliminary studies in Uzuntekne Plain (Deşte Kahnemiran), two different archaeological settlements can be identified for now:

The first site consists of two different settlements on a slope 2 km. northwest of Uzuntekne Village, called Şehidan Mevki by the villagers, and followed by a fortress on the summit of the slope. This assemblage of structures starts with tombs at flat area in the plain. The settlements then continue with the Dirhe structure at 2267 m., the Sitiya Kela Settlement Area at 2288 m. and the Sakit Fortress at 2462 m. at the summit. Sakit fortress was built with semi-worked stones and planned according to topographic characteristics of the of the hill. In the necropolis located at the plain level mentioned above, 3 chamber tombs were identified. The burial tombs are among the classical examples of the region with stone walls made in the corbelling technique and heavy stone slabs used cover the tombs known since the Early Iron Age Period. This settlement complex and the tombs on its skirts constitute the first site.

The second archaeological site in the Uzuntekne Plain is located on the western slope of the plain. This site consists of tombs spread on a ridge descending from northwest to southeast, 3.5 km north of the Sakit settlement complex. The site in question is the Kaniya Bekan Necropolis, which was first identified during our surveys. Simultaneously with the surveys in Uzuntekne-Kaniya Bekan Necropolis, salvage excavations carried out in 2021 under the directorship of the Van Museum and my scientific advisory. The archaeological excavation conducted in 2021-2022 revealed 4 tombs numbered M1, M2, M3 and M4. All the tombs are observed to be built of stones. The M1 and M4 tombs are rectangular plan burial chambers with dromoses. The M2 and M3 tombs, on the other hand, do not have a dromoses and covered heavy stone slabs. The most interesting fact related to the excavation of the metal tomb gifts of the Kaniya Bekan cemeteries, is that various articles made of iron and bronze were found there. Personal ornaments consisting of bracelets, rings, earrings and beads. A large number of pottery was also found in the tombs. Among the interesting finds of the tombs is a *trepanation* application made with the

Küllüye

Cilt/Volume: 4 • Sayı/Issue: 2 • 2023

triangular cutting method, which was found on one of the skulls recovered from the M3 tomb. Another group of finds that should be underlined is the Late Iron Age pottery obtained from the M1 and M4 chamber tombs. The first results of the excavations in the Kaniya Bekan Necropolis repeat what is known in the Van Lake Basin since the Iron Age in terms of burial architecture, burial traditions and finds. However, the Late Iron Age pottery recovered from the chamber tombs is unusual. As a result of the two-year study in the Kaniya Bekan Necropolis, the preliminary results of the data representing different periods from the beginning of the Early Iron Age to the Late Iron Age gave us the opportunity to briefly introduce the features of this interesting settlement.

Giriş

Van'ın Çatak İlçesi'nin 15 km. kuzeyinde yer alan Uzuntekne Köyü, Arıhan ve İçimli mezarları ile birlikte ulaşımı oldukça zor kapalı bir havza içerisindedir. Burada ilk araştırmalar 1996-97 yıllarında gerçekleştirilmiş ve havzanın yalnızca güneyi taranmıştır.¹ 2021 yılında yüzey araştırmalarımız sırasında ziyaret edilen Uzuntekne Düzlüğü'nün güneyindeki kale ve nekropolün yanı sıra kuzeyinde ilk defa tespit edilen Kaniya Bekan Nekropolü, kapalı havzanın tamamında daha detaylı araştırmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada, Uzuntekne Düzlüğü içerisinde ayrıntılı olarak incelediğimiz yerleşim alanları ile mezarların tanıtımı yapılacaktır. Çatak'ın kuzeyinde sarp geçitlerden güçlükle ulaşılan Uzuntekne Düzlüğü ile aynı isimdeki köyünün kuzeybatısında konumlanan; Sakıt Kalesi, Sitiya Kele Yerleşimi, Dirhe Yapısı ve Nekropolü ile İçimli Mezrası'nın güneybatısında Kaniya Bekan Nekropolü, Doğu Anadolu'nun güçlükle ulaşılan kırsal yerleşim karakteristiğini yansıtır.

Uzuntekne Düzlüğü'nden önce, Çatak İlçesi'nin de yer aldığı Van Gölü Havzası'nın güneyinin, 2000 m.'nin üzerindeki yükseltileri kısaca gözden geçirilebilir. Urartu Devleti'nin ilk yazılı anıtının yer aldığı Tuşpa/Van Kalesi (I. Sarduri / MÖ 832) Van Gölü'nün hemen doğu kıyılarında Van Ovası'nın Van Gölü ile birleştiği bir noktada yer almaktadır. (Salvini, 2006, s. 43). Başkent Tuşpa, çevresine konumlanmış Anzaf, Çavuştepe, Toprakkale, Kef Kalesi ve Ayanis ile birlikte Urartu Devleti'nin merkezi bölgesini oluşturur (Danışmaz, 2020, s. 47). Van Gölü Havzası'nın güneyine, Urartu Krallığı'nın kurulduğu merkezi alan ile arasında doğal sınır bir oluşturan, sıradağlar hakimdir. Söz konusu sıradağlar Güneydoğu Toroslar'ın uzantısı Doğu Toroslardır. Havzanın güneyinden yalnızca doğu-batı uzantılı uzun bir hat izlenimi veren Doğu Toroslar aslında, batıda Bitlis-Hizan, Siirt-Şirvan, Pervari ile başlayıp doğuya doğru Van-Bahçesaray ve Çatak ilçeleri ve daha güneyde Şırnak-Uludere ve Beytüşşebap ilçelerini de içine alarak Hakkâri kütesine (Saraçoğlu, 1956, s. 90) kadar uzanan yüksek rakımlı bir silsileler kuşağıdır (Harita 1).² Topoğrafik karakteristiğini Doğu Torosların oluşturduğu yüksek rakımlı kuşak Assur yazılı kaynaklarına göre siyasi dengelerini farklı aşiretlerin-dağlık krallıkların elinde bulundurduğu Urartu Krallığı ve Assur İmparatorluğu arasındaki sarp coğrafyadır (Grayson, 2002, s. 183, 244; Sevin, 2015, s. 9-25; Zimansky, 2018, s. 231). Urartu merkezi bölgesinden coğrafi olarak

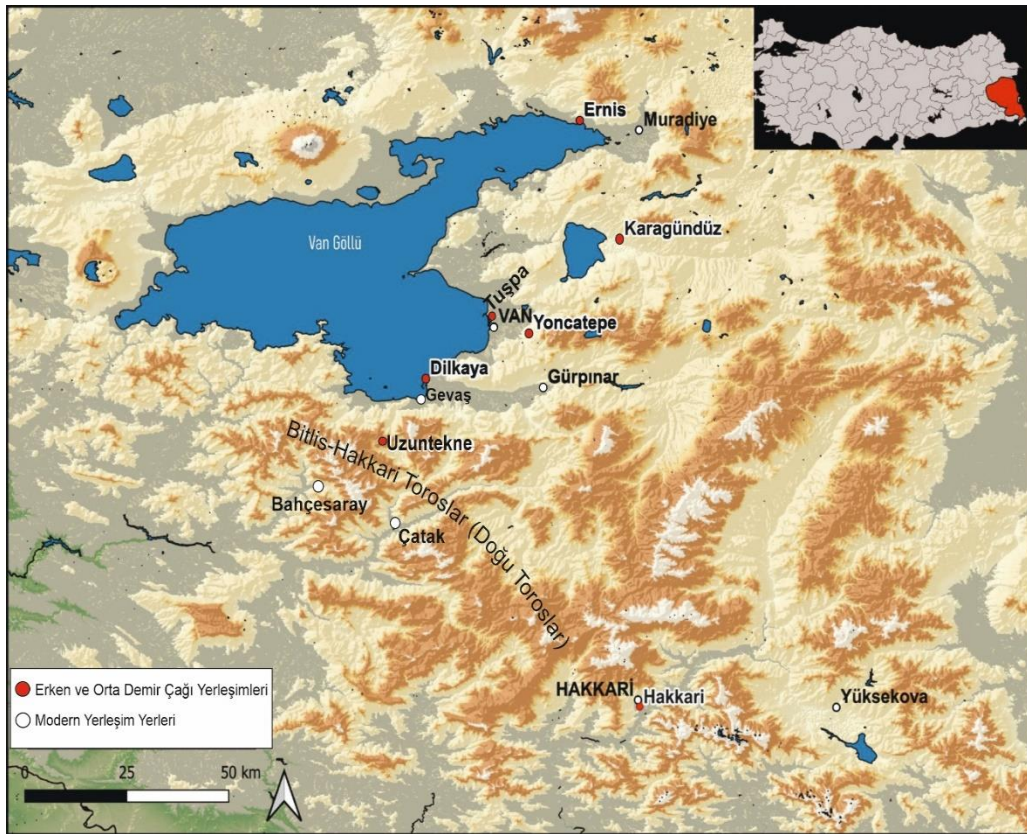
¹ Bu çalışmada Sakıt Kalesi ve Nekropolü olarak yayınlanan yerleşim, önceki çalışmalarda Kaletepe Kalesi ve Nekropolü yayınlanmıştır. Bkz. Belli & Konyar, 2003, s. 79-83

² Bu kuşak Bitlis-Hakkâri Torosları olarak da ifade edilebilmektedir (Konyar, 2022, s.101).

ayrılan sarp kuşağın güney ucunda, özellikle son yıllarda yapılan çalışmalar, “Dirhe” türü yapıların yaygın olduğunu ve “Dirhe”lerin ulaşım ağı oluşturacak biçimde, vadi hatları boyunca bir rota oluşturduğunu göstermiştir (Coşkun vd., 2020; Coşkun & Ayaz, 2021). Doğu Anadolu’nun bir alt kültür bölgesi olarak düşünülmesi gereken söz konusu dağlık kuşak, özel bir ifade ile “Dağlık Yüksek Kırsallar” olarak tanımlanabilir. Dağlık Yüksek Kırsallar’dan Urartu merkezi bölgesine, ancak Gevaş ovası, Gürpınar ovası ve Görentaş düzlüğüne açılan vadiler geçit verir.

Çatak İlçesi’nin ve Uzuntekne Düzlüğü’nün Coğrafyası

Çatak, Van İli’nin güney ucundadır ve yaklaşık 2200 km.²’lik bir yüzölçümüne sahiptir. Kuzeyinde Van/Gevaş, batısında Van/Bahçesaray, doğusunda Van/Gürpınar ve güneyinde ise Şırnak Dağlık Bölgesi’nin kuzey ucunda yer alan Şırnak/Beytüşşebap ilçesi ile sınırı vardır (Saraçoğlu, 1989, s. 91). Çatak, kuzey ucu Görentaş Ovası ile Van Gölü Havzası’na, güneybatı ucu Çatak Deresi Vadisi ile Botan Havzası’na açılan konumu ile Dağlık Yüksek Kırsallar’ın arkeolojik peyzajının oluşturulmasında ayrıcalıklı bir öneme sahiptir (Ayaz vd., 2023).

Harita 1: Van Gölü Havzası (Harita: E. Ödük)

Çatak İlçesi söz konusu dağlık arazide kuzey-güney yönünde uzanan dik bir vadi içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte ilçenin kuzeyi ve güneyinin farklı topoğrafik karakteristiklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Tarımsal alanların oldukça sınırlı olduğu ilçenin yer aldığı vadinin kuzeyinde tarıma nispeten daha elverişli birbirinin devamı niteliğinde önce Pasandağ (doğuda ve 4 km.²) sonra ise

Görentaş/Görendaş (batıda ve 6 km.²) olmak üzere iki düzlük bulunmaktadır (Saraçoğlu, 1989, s. 94). Makalenin odak noktasını oluşturan yerleşim ve mezarların yer aldığı Uzuntekne Düzlüğüne, Görentaş Düzlüğü'nden Çatak yönüne giden karayolundan batıya Bahçesaray yönüne doğru açılan Darinis Vadisi'nden ulaşılır. Çatak'ın kuzeyinden Bahçesaray'a geçit veren Darinis Vadisi boyunca uzayan karayolunun 4,76. km.'sinde yol Aşağı Narlıca (Darinis) köyüne doğru çatal yapar. Aşağı Narlıca'dan kuzeye doğru yaklaşık 3,5 km.'lik bir boyun Uzuntekne Düzlüğü'ne (Uzuntekne Polyesi) açılır.

Uzuntekne (eski adı Deşte Kahnemiran) coğrafyacılara tarafından köy ile aynı isimle Uzuntekne Polyesi olarak adlandırılan etrafı yüksek dağ sırtları ile çevrili çanak biçiminde karstik bir çökeltidir (Zorer, 2005, s. 34-35). Dört bir tarafı Doğu Toroslar/Kavuşşahap dağ silsileleriyle çevrili geniş düzlük kapalı bir havza konumundadır.

Uzuntekne'nin kuzeydoğusunda Kavuşşahap sıradağlarının en yüksek zirvelerinden biri olan Çadır Dağı (Artos/3537 m.) yer alır. Düzlüğü'nün kuzey-güney uzunluğu 7,5 km. doğu-batı yönlü en geniş yeri ise 3 km.'dir. Dik yamaçlarla çevrelenmiş olan düzlüğü'nün kuzeyindeki taban yükseltisi 2238 m. iken aşağıda ele alınan düzlüğü'nün batısındaki Kaniya Bekan Mezarlarının yükseltisi 2270 m. seviyelerindedir. Polye tabanının en düşük yükseltisi kuzeyi bahar aylarında artan yağış ve eriyen kar sularının oluşturduğu mevsimlik akarsuların etkisiyle düzlüğü'nün batısında yer alan Karabulak Deresi ile bütünleşerek bir göl haline dönüşmektedir. Yaz aylarında ise göl küçülerek bir bataklığa dönüşmektedir (Zorer, 2005, s. 55). Dört bir tarafı dağlarla çevrelenmiş bir ova görünümündeki sulak araziye ve geniş otlaklara sahip düzlük, günümüzde hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı bir mera arazisidir.

Kapalı bir havza olan Uzuntekne Düzlüğü'nün yüksek dağlarla çevrili olması ulaşım zorluğunu da beraberinde getirmiştir. Havzanın güneybatı, kuzeydoğu ve güneydoğusunda üç boyun bulunmaktadır. Ulaşım genel olarak güneydoğu ve kuzeydoğusundaki boyunların oluşturduğu doğal geçitlerden sağlanmaktadır. Yukarıda bahsi geçen yükseltisi bakımından daha aşağıda olan Darinis'ten uzayan güneydoğu geçidi, düzliğe ulaşımı nispeten kolaylaştırmaktadır. Buna bağlı olarak modern yerleşmelerin (Uzuntekne/Kahnemiran Köyü; Arıhan Mezrası) düzlüğü'nün güney ve güneydoğusunda yoğunlaştığı görülmektedir (Zorer, 2005, s. 23). Düzliğe ulaştıran ikinci önemli güzergâh kuzeydoğudan geçit veren ve köylüler tarafından eski yol olarak tabir edilen sarp bir yoldur. Kuzeydoğu yolu İçimli (Kağaziz) mezrasından geçerek Kura Mendi Çukurunu aştıktan sonra Artos Dağları'nın batı sırtlarından yükselerek Gevaş ilçe sınırlarında sırasıyla bölgenin hayvancılık açısından önemli yaylaları olan Askan Yaylası, Capan Bölgesi, Bine Geli Vadisine ulaşmaktadır. Bine Geli Vadisi'nden başlayan düzlük Gevaş-Pınarbaşı (Metmanıs) Mahallesi'nde genişleyerek Gevaş ovalık alanına ve Gürpınar Ovası'na uzanmaktadır. Bu vadi güzergâhı aynı zamanda bölge ulaşımı için alternatif bir rota olarak günümüzde halen kullanılmaktadır. Van Gölü Havzası'nın güneyi ile doğal bir set oluşturan Artos silsileleri ve silsilelerin geçit verdiği söz konusu yol havzaya inen eski bir rota olarak önerilebilir.

Uzuntekne Düzlüğündeki Arkeolojik Çalışmalar

Çatak ilçesi Uzuntekne Düzlüğü'ndeki arkeolojik yerleşim alanları ile nekropoller, Van Gölü Havzası'nın güneyinde 2021 yılından beri yürütülen sistemli yüzey araştırmaları sırasında keşfedilmiştir (Ayaz vd., 2023).³ İlçedeki çalışmalar; Çatak İlçesi'nin kuzeyi, merkez ve güneyi olmak üzere üç farklı lokalizasyonda sürdürülmektedir. İlçenin kuzeyinde yer alan Uzuntekne/İçimli Kaniya Bekan Nekropolü'nde yüzey araştırmaları ile eş zamanlı olarak 2021 yılında, Van Müzesi Başkanlığı'nda ve tarafımın bilimsel danışmanlığında kurtarma kazılarına başlanmıştır.

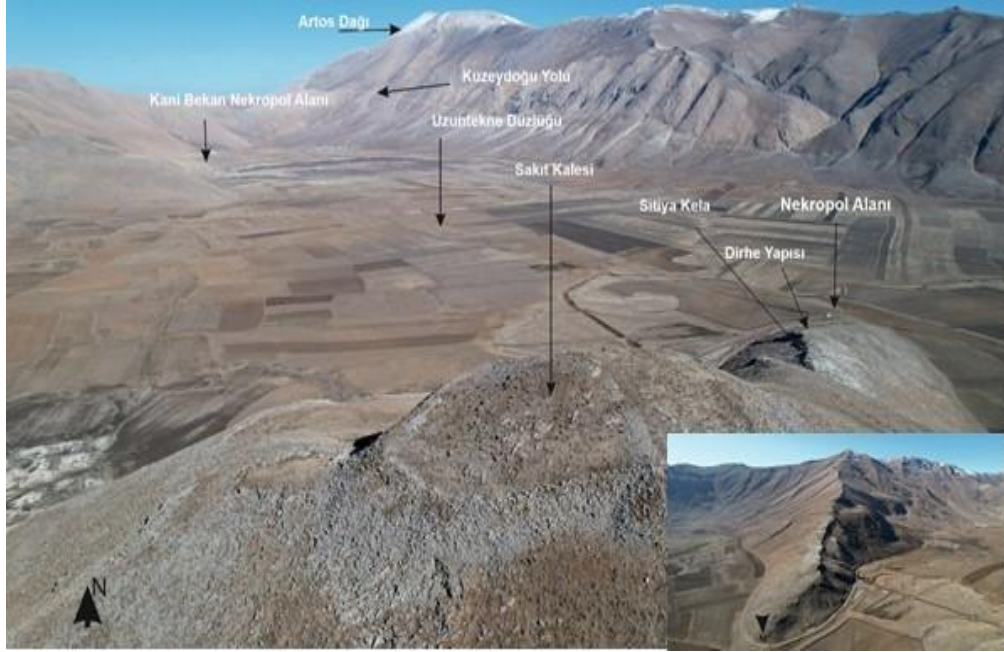
Uzuntekne'deki arkeolojik yerleşimler ovayı çevreleyen yüksek sırtlarda ve eteklerinde konumlanmıştır. Uzuntekne Köyü'nün 2 km. kuzeybatısında Şehidan Mevki olarak adlandırılan ve adeta bir yarımada şeklinde doğu-batı uzantılı ovaya inen sırt, yerleşimlere ev sahipliği yapar. Yapılar topluluğu ova düzeyinde taban seviyesinde mezarlar ile başlayarak, 2267 m. yükseltide Dirhe yapısı, 2288 m. yükseklikte Sitiya Kela Yerleşim Alanı ve düzlüğe inen burnun zirvesinde 2462 m. yükseltide ise Sakıt Kalesi'ne ulaşır. Bu kompleks yapı topluluğu ve eteklerindeki mezarlar birinci yerleşim alanını oluşturur (Resim 1).

Kurtarma kazısının gerçekleştirildiği ikinci arkeolojik alan ise Uzuntekne Düzlüğü'nün batı yamacında yer almaktadır. Sakıt yerleşim kompleksinin 3,5 km. kuzeyinde kuzeybatıdan-güneydoğuya doğru alçalarak inen yekpare bir sırt üzerinde yayılan mezarlardan oluşan bu alan İçimli Kaniya Bekan Nekropolü'dür.

---

³ “Çatak-Van Kırsalında (Doğu Anadolu Bölgesi) Arkeolojik Ön Yüzey Araştırması” başlığı ile araştırmamızı 2022 yılında 1002 Hızlı Destek 121K723 1002 Proje No'su ile destekleyen TÜBİTAK'a teşekkür ederim. 2021-2022 yılında Çatak Kaniya Bekan Nekropolü'nde gerçekleştirdiğimiz kazı çalışmaları, Doç. Dr. Hakan Yılmaz ve Dr. Öğretim Üyesi Sabahattin Erdoğan ile birlikte yürütülmüştür. Kendilerine ve tüm ekip üyelerine gerek arazide gerekse Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Laboratuvarı'nda birlikte yürüttüğümüz çalışmalardan ötürü teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tüm ekibim ile birlikte katkılarından dolayı Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne ve Van Müze Müdürlüğü'ne teşekkür ederiz.

Resim 1: Sakit Kalesi'nden Uzuntekne Düzlüğü

1- Sakit Kalesi, Sitiya Kela Yerleşim Alanı, Dirhe Yapısı ve Nekropolü

Sakit Kalesi, Çatak İlçe merkezinin 29,2 km. kuzeyindedir. Kale Uzuntekne Köyü'nün 2 km. kuzeybatısında, halk arasında Deşta Kanemiran adı verilen Uzuntekne Düzlüğü'nün hemen batısındadır. Sakit Kalesi doğu-batı doğrultusunda düzlüğe doğru alçalarak inen kayalık bir sırtın zirvesinde ve düzlüğe hâkim bir konumdadır. Kalenin kurulduğu kayalık tepenin ova tabanından yüksekliği 200 m. civarındadır (kale rakım 2462 m.; düzlük rakım 2250 m.). Kabaca 80x90 m. ölçülerinde kayalık bir tepe üzerinde kurulan kale kareye yakın bir plana sahiptir. Kale ortalama 0,6 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Sakit Kalesi, üzerinde kurulduğu ana kayanın topoğrafik özelliklerine uygun olarak yarı işlenmiş taşlarla inşa edilmiştir. En az 1,5 m. kalınlığında olan sur duvarları güneybatı kısımlarda bazı noktalarda bastiyonlarla desteklenmiştir. Bastiyonlar 2,5 m. uzunluğunda ve 0,60 m.'lik çıkıntılara sahiptir. Duvarların dış yüzleri kimi kısımlarda 4 sıra taş dizisine kadar sağlam kalmıştır. Kalenin güneydoğu köşesinde ana kayanın kademeli eğiminden yararlanılarak bir teras inşa edilmiştir. Yaklaşık 25 m. uzunluğundaki terasla yeni bir yapı alanı oluşturulmuştur. Sur duvarlarının içinde bulunan alanda yerleşim izleri sadece kuzeybatı-güneydoğu kısmında görülmektedir. Diğer kısımlarda ana kayanın yüzeyinde herhangi bir yapı izine ya da yapılara ait yıkıntı izlerine rastlanılmamıştır. Sakit Kalesi yüksek rakımlı bir kale olmasının yanı sıra mimari yapılarında kullanılan taş işçiliği, dirhe yapısı ve taşlarla örülen ve ağır kapak taşlarına sahip oda mezarı ile kompleks bir yerleşimdir. Yüzeyde toplanan çanak çömlekler Erken Demir Çağ'ına işaret etmektedir (Resim 7).

Kalenin yakınında herhangi bir aşağı yerleşme izine rastlanmamıştır. Ancak kalenin kuzeydoğusundan düzlüğe doğru alçalarak inen kayalık sırtın yaklaşık 600

Külliye

m. doğusunda, köylüler tarafından Sitiye Kela olarak adlandırılan bir yerleşim birimine ait olduğu anlaşılan yapı temelleri tespit edilmiştir. Küçük taşlarla inşa edilen yapı temelleri tümüyle yıkılmış ve plan vermez durumdadır. Sitiye Kela, belki de Sakıt Kalesi'nin aşağı yerleşmesi olarak düşünülmelidir. Buradan oldukça az sayıda Demir Çağ çanak çömlek parçası bulunmuştur (Resim 8). Bunun yanında biri çift renkli diğeri krem astarlı İlk Tunç Çağ'ına ait iki çömlek parçasının da bulunmuş olduğunun altı çizilmelidir (Resim 9).

Kalenin üzerinde yükseldiği doğu-batı doğrultulu kayalığın ovaya doğru uzayan doğu uç noktasında bir dirhe yapısı vardır. Dirhe kiklopik taşlarla inşa edilmiş ve kalınlığı 2 m. olan güney duvarı hariç diğer duvarları yıkılmıştır. Doğu duvarı 13.80 m., kuzey 10.40 m., batı 13.70 m. ve güney duvarı 10.70 m. ölçülerindedir.

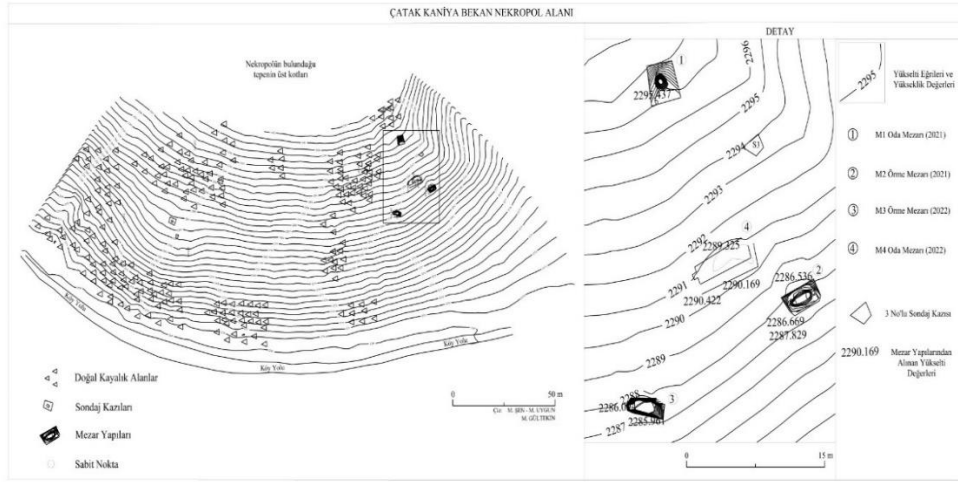
Nekropol alanı ise kale kayalığının ova ile birleştiği noktada yer almaktadır. Doğu-Batı doğrultusunda yayılan kalıntılar 70 x 35 m.'lik bir alanı kaplamaktadır. Soyulmuş ve defineciler tarafından tahrip edilmiş 3 oda mezar tespit edilmiştir. Oda mezarlar bölgenin Erken Demir Çağ Dönemi'nden itibaren bilinen taşlarla örtülmüş, ağır kapak taşlı klasik örneklerindedir.

Bu mezarlardan ilkinin (Oda Mezar 1) yarısı kazılmış durumdadır. Sahte kemer tekniğiyle inşa edilen mezar duvarlarının üstü 1.90 m. uzunluğunda iri kapak taşlarıyla örtülmüştür. Mezarın en geniş kısmı 1.70 m.'dir. İkinci mezar (Oda Mezar 2) Oda Mezar 1'in yaklaşık 10 m. batısında bulunmaktadır. Üzeri beş adet iri sal taşıyla örtülmüştür. Defineciler tarafından tahrip edilmiştir. Üçüncü mezar Oda mezar 1'in 4 m. kadar doğusunda bulunmaktadır. Mezar tümüyle tahrip edilmiştir.

2- İçimli/Kaniya Bekan Nekropolü ve Kurtarma Kazıları

İçimli Kaniya Bekan Nekropolü Sakıt Kalesi'nin 3,5 km. kuzeyinde, İçimli mezrasının 2,5 km. güneybatısında, Uzuntekne Düzlüğü'nün batısındaki yamaçta yer almaktadır. Yukarıda da belirtildiği gibi 2021 yılında Van Gölü Havzası'nın güneyinde Çatak İlçesi'nde yürütülen sistematik yüzey araştırmaları sırasında keşfedilmiştir. Nekropol alanında gerçekleştirilen bilimsel kazılarında ilk yıl defineciler tarafından açılmış olan Oda Mezar (M1) temizlenmiş akabinde Örme Mezar (M2) açılmıştır. 2022 yılında ise yine kaçak kazılarla tahrip edilmiş Örme Mezar (M3) ve son olarak da Oda Mezar'da (M4) çalışılmıştır (Resim 2). Defineciler tarafından M4 mezarının dromos yüzey toprağıyla kısmen kazılmıştır. Burası tarafımızdan 2022 kazı sezonunda *in situ* durumda açılmıştır. Kaniya Bekan Nekropolü'ndeki arkeolojik kazıların 2023 yılında da devam etmesi programlanmıştır. Aşağıda sırasıyla açılan mezarlar yer almaktadır:

Resim 2: Uzuntekne nekropol alanının topoğrafik planı.

M1 (Oda Mezar 1):

Doğu-batı doğrultulu Oda Mezar 1, dromoslu taş örgü oda mezar türündedir. Dikdörtgen planlı oda mezara giriş, mezarın doğu tarafında yer alan dromos (ön giriş) ile sağlanmıştır. Yan duvarları taşlarla örülü dromos, 0,55x0,57 m. ölçülerinde ve kareye yakın planlıdır. Dromosun tabanı işlenmemiş taşlarla kaplanmıştır. Dromostan mezar odasına batı yönünden dikine yerleştirilmiş kapak taşı kaldırılarak girilmektedir.

Dromostan 0,30 m. aşağıda olan mezar odasına bir basamak yardımıyla inilmektedir. Doğu duvarından batı duvarına doğru genişleyen dikdörtgen planlı oda mezar, doğu-batı doğrultusunda 5,50 m. uzunluğunda; kuzey-güney doğrultusunda 3,00 m. genişliğinde ve 1,65 m. yüksekliğindedir. Mezar odasının hemen girişinde kuzey uzun duvarında 0,70x0,95 m.; güney uzun duvarlarında ise 0,70x0,70 m. ölçülerinde küçük birer niş bulunmuştur. Kuzey ve güney yan duvarları bindirme tekniğiyle (sahte kemer) örülerek duvarlar tavana doğru daraltılmıştır. Duvar zemininde iri blok taşlar kullanılmışken üst kısımlar daha ziyade orta boy taş bloklarla örülmüştür. Mezarın üzeri kalın sal taşlarıyla kapatılmıştır. En büyüğü yaklaşık 1,90 m. uzunluğunda olan toplam üç adet iri kapak taşı mevcuttur. Devam etmesi gereken iki ya da üç sıra halindeki iri sal taşı definciler tarafından tahrip edilmiştir. Mezara bu açıklıktan girilerek kazı çalışmaları sürdürülmüştür (Resim 3).

Oda Mezar 1 (M1) daha önce definciler tarafından girilmiş bir mezardır. Oda mezarın mimarisi orijinal durumunu büyük ölçüde korurken iskeletler ve buluntular açısından içinin büyük oranda tahrip edildiği görülmüştür. Mezar içerisinde kuzey duvarına doğru bir toprak yığınıyla karşılaşmış ve bu yığın tavandan tabana doğru açılmıştır. Mezar odasında çoklu gömü geleneğinin uygulandığı anlaşılmıştır. Antropolojik incelemelerde 100'ün üzerinde bebek, çocuk ve yetişkinlere ait kemiklere rastlanılmıştır. Aynı zamanda doğu duvarının önünde küçükbaş hayvanlara ait kemikler de tespit edilmiştir. Dromos girişinin kuzey köşesinde erişkin bir bireye ait iskelet ortaya çıkarılmıştır. Dromosta ele geçirilen kemikler ve buluntulardan, son gömünün dromosa yapıldıktan sonra dromosun üzerinin örtüldüğü anlaşılmıştır. Çoklu gömünün yapıldığı mezar odasında, çanak çömlek,

metal eserler ve boncuklar bulunmuştur. Geç Demir Çağ'a tarihlediğimiz krem astarlı, bezemeli çanak-çömlekler oda mezarda ele geçirdiğimiz sıra dışı buluntu grubu olarak karşımıza çıkmaktadır (Resim 10).

Resim 3: Oda Mezar 1 (M1), dromos, mezar içi, metal buluntuları ve boncuklar

M2 (Örme Mezar 1):

2021 kazı sezonuna, Oda Mezar 1'in 1,00 m. kadar doğusunda Uzuntekne düzlüğüne doğru bir başka mezarın üst kapak taşı olabileceği düşünülen büyükçe sal taşları tespit edilmiştir. Burada açılan sondajın akabinde M2 Örme Mezara ulaşılmıştır. Dromossuz bir girişe sahip mezar kuzey-güney yönünde uzanmaktadır. Uçlardan basık ortaya doğru genişleyen bir plana sahip ve 3,00x0,91 m. ölçülerindedir. Kuzey duvarında olasılıkla girişin sağlandığı dikine yerleştirilmiş sal taşı levha yer almaktadır. Doğu ve batı yan duvarları taş örgülü olan mezarın güneyi farklı olarak kerpiç bloklarla yarım ay şeklinde sonlandırılmıştır. Batı duvarında küçük taş dizilerin üzeri kireçli sıkıştırılmış toprakla sıvanmıştır. Ortalama 0,40-0,45 m. kalınlığında duvara sahip M2 mezarı, 2 adet büyük sal taşıyla örtülmüştür. Kapak taşlarından biri mezar mimarisinin anlaşılması için kaldırılmıştır. Çalışmalar sırasında mezarın kuzeyinde ve güneyinde yer yer sıkıştırılmış toprak izlerine rastlanmıştır. Sıkıştırılmış zeminin kaldırıldığında mezarın güneyinde söz konusu zeminin 0,10 m. altında erişkin bir bireye ait kafatasına ulaşılmıştır. Gömünün yapıldığı mezarda iskeletin gövdeden aşağı kısmı eksiktir. Bu durum dönemi içerisinde veya sonrasındaki bir zaman diliminde soyulmuş olabileceğini akla getirmektedir. Kafatasının doğu hizasında Erken Demir Çağ'na tarihlendirebileceğimiz çentik bezemeli bir çömlek ele geçirilmiştir (Resim 4).

Resim 4: Örme Mezar 1 (M2), gövdeye kadar iskelet ve kafatasının doğusundan gelen çömlek

M3 (Örme Mezar 2):

M3 Mezarı iki bölümden oluşan dromossuz bir taş örgü bir mezardır. Kuzey-güney doğrultusunda ve elips bir aksta uzanmaktadır. Mezar kaçak kazılarla tahrip edilmiştir.

Kuzeyde yer alan birinci bölüm 2,40x1,20 m. ölçülerinde ve 1,00 m. yüksekindedir. Bu bölümün yan uzun duvarları kavisli bir şekle sahiptir. Büyük taşların kullanıldığı bu bölümün uzun yan duvarlarında da bindirme tekniği uygulanmıştır. Mezarın güneyinde giriş niteliğinde zemine dik yerleştirilmiş 0,80x0,50 m. boyutlarında taş levha yer almaktadır. Mezarın zemini ana kaya üzerine oturtulmuş ve bazı yerlerde de çakıl taşları ile kaplanmıştır. Tavanda ise genişlikleri 0,55-0,60 m. ölçülerinde 3 adet dikdörtgen kapak taşı yer almaktadır. Mezar yapısının geneli gözlemlendiğinde, güney tarafta yer alan merdiven yapısından dolayı girişin bu yönden olduğu tespit edilmiştir.

Güneyde kalan ikinci bölüm 2,60 x 0,90 m. ölçülerinde ve 1,30 m. yüksekliğe sahiptir. Doğu duvarı düz, batı duvarı ise iç bükey bir kavisle uzanan ikinci bölümün genişliği kuzeyde 0,40 m. kadar düşmektedir. Birinci bölümden farklı olarak daha küçük taşların kullanıldığı doğu ve batı yan duvarları bindirme tekniğinde yukarı doğru daralmaktadır. Kuzey duvarında 0,60x0,80 m. boyutlarında kapak taşı niteliğinde dik bir levha taşı bulunmaktadır. Kapak taşından mezar odasına 0,15 m. ölçülerinde iki sal taşı basamak yardımı ile girilmektedir. Üst örtüye ait kapak taşlarının sayısı bilinmemektedir. Ancak mezarın dışında definciler tarafından yeri değiştirilmiş üst örtüye ait 2,30x0,90 m. ölçülerindeki sal taşı levha yer almaktadır.

Plan itibari ile 2 bölüme ayrılan mezarın ilk bölümünde hoker pozisyonunda sırt sırta vermiş 2 insan iskeletine rastlanılmıştır. İskeletler üzerinde dağınık halde

boncuklar bulunmuştur. Kuzeydeki girişe ait sal taşının altından *in situ* bir çömlek ele geçirilmiştir. İkinci bölümde sıkıştırılmış kil toprak ile birlikte yığıntı halinde ve oldukça dağınık durumda iskeletler görülmüştür. Bu alanda *in situ* durumunda 1 adet minyatür kap ve 1 adet çömlek ile ayrıca doğu duvarında halka formu demir bir bileziğe rastlanılmıştır.

Kısacası, Mezar 3'ten dağınık durumda çok sayıda iskelet ve kafatası bulunmuştur. Kafataslarının birinde üçgen biçimli kesme yöntemiyle bir *trepanasyon* uygulandığı saptanmıştır. İskeletlerle birlikte tüm ve parçalar halinde çanak çömlek, metal buluntu ve boncuklar ele geçirilmiştir (Resim 5).

Resim 5: Örme Mezar 2 (M3) basamaklı girişi, *trepanasyonlu* kafatası, boncuklar ve çanak

M4 (Oda Mezar 2):

Kuzey-güney doğrultulu Oda Mezar 2 (M4) dikdörtgen planlıdır. Oda Mezara, kuzey tarafından 1,10x0,85x1,00 m. ölçülerindeki bir dromos ile girilmektedir. Dromostan mezar odasına bir basamak yardımıyla inilmektedir. Mezar yapısının kuzey dar duvarı 1,71 m. güney dar duvarı 1,53 m., batı duvarı 4,60 m., doğu duvarı ise 4,61 m. uzunluğundadır. Batı ve doğu duvar kalınlıkları 0,40 m. olarak ölçülmüştür. Tabandan yükseklik 1,70 m. ve mezar genişliği ise 1,55 m. olarak ölçülmüştür. Mezar odası dikdörtgen planlı yassı büyük taşlardan bindirme tekniğiyle örülmüştür. Kuzey girişinden karşısındaki güney duvarında 0,50x0,70x0,50 m. ölçülerinde bir adet niş tespit edilmiştir. Oda mezarın üst örtüsü büyük blok sal taşlarıyla kapatılmıştır. Üst kapak taşları 7 adet olup en büyüğü 6,80x2,10 m. ölçülerindedir. Mezarın kapak taşlarının aralarında kalan boşluklar küçük moloz taşlarla doldurulmuş, üzeri yaklaşık 0,10 m. kalınlığında sıkıştırılmış

toprakla örtülmüştür. Bu sıkıştırılmış toprak üzerinde ise günümüz dolgu toprağı yer almaktadır (Resim 6).

Resim 6: Oda Mezar 4 (M4), dromos, mezar içi, çanak-çömlek, iskelet ve kafatası

Mezar 4'ten dağınık durumda 100'e yakın bebek, çocuk ve yetişkinlere ait iskeletlere rastlanılmıştır. Hoker ve yarı hoker tarzda gömüldükleri anlaşılan bireylerle beraber dönemine ait metal eserler ve süs eşyalarıyla (boncuklar) ele geçirilmiştir. Birey 1 olarak kodladığımız iskeletin sağ omuzunda *in-situ* durumunda ele geçen demir fibula dikkatleri çeker. M4 mezarının vurgulanması gereken bir diğer metal buluntu grubu da cımbız, kulak temizleyici, madalyon ve bunları birbirine bağlayan zincirlerden oluşan bronz makyaj setidir. M4 Oda Mezarı'nda farklı yöntemlerin uygulandığı beşten fazla *trepensasyonlu* kafatasının ele geçmesi mezarın ayrıca önemli bir veri grubunu oluşturmaktadır. Bunun yanında M4 mezarında tüm ve parçalar halinde ele geçen çanak çömlekler içerisinde Geç Demir Çağı'na ait olduğu görülen seramikler de 2021 yılında M1 Oda Mezarında ele geçirilenler ile birlikte mezarın sürpriz buluntularıdır.

Kaniya Bekan Mezarları'nın yakın çevresinde, Ağaçlık/Avzini (Sevin, 1987: 42; Belli ve Konyar, 2003: 83-84), Arihan (Belli & Konyar, 2003, s. 78-79), Kaletepe (Belli & Konyar, 2003, s. 81-83), Çatak (Kuvaç vd., 2016, s. 128-129) gibi benzeri şekilde yeraltına inşa edilmiş taş örgü oda mezarlarına sıklıkla rastlanılmaktadır. Açılan çukurlara çoğunlukla işlenmemiş iri taşlarla bindirme tekniğinde (sahte kemer) inşa edilmiş mezarlar dromoslu/dromossuz, nişli/nişsiz gibi ayrımlara sahiptirler. Kaniya Bekan ve bahse konu diğer mezarlar ayrıca Van Gölü Havzası'nın doğusundaki Ernis (Sevin, 1996), Karagündüz (Sevin & Kavaklı, 1996), Dilkaya (Çilingiroğlu, 1993, s.478) ve Yoncatepe (Belli & Konyar, 2000, s. 65-75) mezarları çoklu gömü geleneğinin yanı sıra metal ve boncuklardan oluşan kişisel süs eşyaları ve çanak çömlek buluntularıyla ortak bir geleneği temsil ederler.

Külliye

Sonuç

Kavuşşahap Dağları üzerinde etrafı yüksek sıradağlar ile çevrili karstik bir oluşum olan Uzuntekne Düzlüğü, en az jeomorfologlar kadar, eski yerleşimleri ile arkeologların da ilgisini çekecek potansiyele sahiptir. Eski Çağı daha önce araştırılmamış ilk defa arkeolojik kazı çalışmalarının yapıldığı Uzuntekne’de, 2021 yılından beri yapılan araştırmalar ve kurtarma kazıları şimdilik iki merkezi ön plana çıkarmıştır. Birincisi, yerleşim, dirhe ve mezarlarıyla kompleks bir yapı topluluğu olarak ele alınabilecek Sakıt Kalesi; İkincisi, Sakıt Kalesi’nin 3,5 km kuzeyindeki henüz bir yerleşim alanı ile organik bağı kurulmamış olan Kaniya-Bekan Nekropolü’dür. Sakıt Kalesi’nde, Doğu Anadolu Erken Demir Çağ yerleşim sistemine uygun bir şekilde ortaya çıkan kale ve eteklerindeki mezarlar, Kaniya Bekan Nekropolü’nün bir başka yerleşimi olabileceğini akla getirmektedir.

Kaniya Bekan Nekropolü arazi çalışmaları ve ele geçen buluntular Doğu Anadolu’nun Demir Çağları için yeni soruları ve problemleri de beraberinde getirmiştir. Şimdilik kısaca, Örme Mezarların (M2 ve M3) Erken Demir Çağ ile karakterize; M1 ve M2 Oda Mezarlarının ise daha uzun süreli kullanıldığının belirlendiği vurgulanabilir. Nekropoldeki arazi çalışmalarımız devam etmektedir. Bununla birlikte ilerleyen süreçte yeni verilerin de ışığında Demir Çağ sorunsalı üzerine yeni hipotezler geliştirilecek ve Doğu Anadolu da benzer oda mezar mimari geleneğine sahip mezarları ile kritize edilecektir.

Katalog

Res. 7.1: 05, Çömlek: Kiremit (10R-5/8) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve az mika katkılı, açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 8 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.2: 08, Çömlek: Kahve (2.5YR-6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve az mika katkılı, hafif açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 7 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.3: 07, Çömlek: Kiremit (2.5YR-4/8) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum, iri taşçık ve az mika katkılı, hafif açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 8 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.4: 03, Çömlek: Kahve (2.5YR-6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum, taşçık ve mika katkılı, hafif açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 13,6 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.5: 06, Çanak: Kiremit (2.5YR-5/8) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum, iri taşçık ve mika katkılı, hafif açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 10 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.6: 04, Çömlek: Pembe (2.5YR-7/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum, taşçık, mika ve az saman katkılı, iyi derecede pişmiş çark yapımı. Çap: 10,5 cm., Sakıt Kalesi

Res. 7.7: 02, Gövde: Kahve (2.5YR- 5/4) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, iri kum ve iri taşçık katkılı, açıkılı, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Gövde

üzerinde derin kazıma tekniği ile yapılmış sıralı çentik bezeme mevcuttur. Çap: ?, Sakıt Kalesi

Res. 7.8: 01, Çanak: Kahve (2.5YR-6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve az mika katkılı, açkısız, orta derecede pişmiş, çark yapımı. Çap: 20 cm., Sakıt Kalesi

Resim 7: Uzuntekne, Sakıt Kalesi Demir Çağ, Kahve-Kiremit Mal

Res. 8.1: 02, Çanak: Kiremit (2.5YR-5/8) hamurlu, Krem (7.5YR-8/3) astarlı, ince kum katkılı, açkılı, iyi derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 11 cm., Krem Astarlı Mal, Sitiya Kela

Res.8.2: 05, Çanak: Kahve (5YR-5/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum, taşçık, az mika katkılı, açkılı, iyi derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 26 cm., Kahve-Kiremit Mal, Sitiya Kela

Küllüye

Res.8.3: 07, Çömlek: Kiremit(2.5YR-5/8) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve mika katkılı, açık, iyi derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 9 cm., Kahve-Kiremit Mal, Sitiya Kela

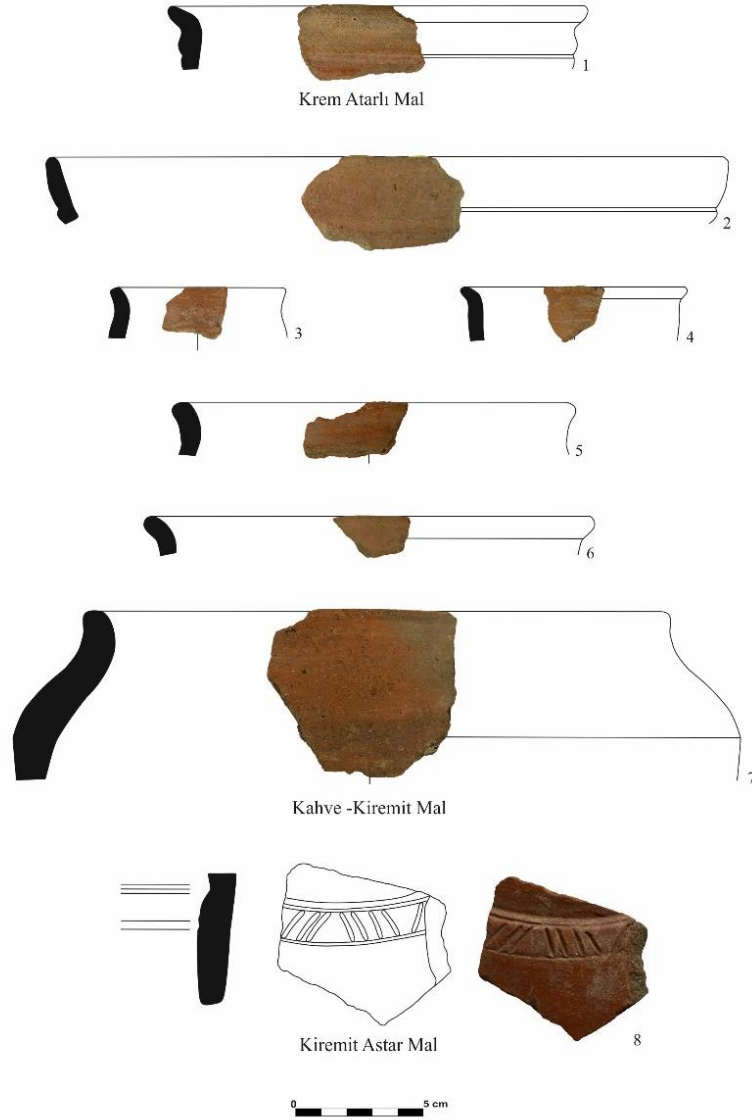
Res.8.4: 08, Çömlek: Kahve (5YR-6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve mika katkılı, açık, iyi derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 10 cm, Kahve-Kiremit Mal, Sitiya Kela

Res.8.5: 06, Çömlek: Kiremit (2.5YR-5/8) hamurlu, ham. renginde astarlı, ince kum, taşçık ve az mika katkılı, hafif açık, orta derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 19 cm., Kah-Kir.Mal, Sitiya Kela.

Res.8.6: 09, Çömlek: Kahve (5YR-6/6) hamurlu, hamurunun renginde astarlı, ince kum ve az mika katkılı, hafif açık, orta derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 22 cm., Kah.-Kir.Mal, Sitiya Kela

Res.8.7: 03, Çömlek: Kiremit (2.5YR-5/8) hamurlu, hamu. renginde astarlı, ince kum, taşçık, mika ve az saman katkılı, hafif açık, orta derecede piş., çark yapımıdır. Çap: 23 cm., Kah.-Kir Mal, Sitiya Kela

Res.8.8: 10, Gövde: Kahve (2.5YR-6/6) hamurlu, Kiremit (10R-5/8) astarlı, ince kum, taşçık ve mika katkılı açık, orta derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Gövde üzerinde derin kazıma tekniği ile yapılmış çentik bezeme mevcuttur. Çap: ? Kiremit Astarlı Mal, Sitiya Kela

Resim 8: Uzuntekne, Sitiya Kela, Demir Çağ, Krem Astarlı, Kahve-Kiremit ve Kiremit Astarlı Mal

Res. 9.1: 04, Çömlek: A. Kahve (5YR-6/) hamurlu, Krem (7.5YR-7/6) astarlı, ince kum, iri taşçık ve az saman katkılı, açıkılı, iyi derecede pişirilmiş çark yapımıdır. Çap: 24 cm., İTC, Krm Ast.Mal, Sitiya Kela.

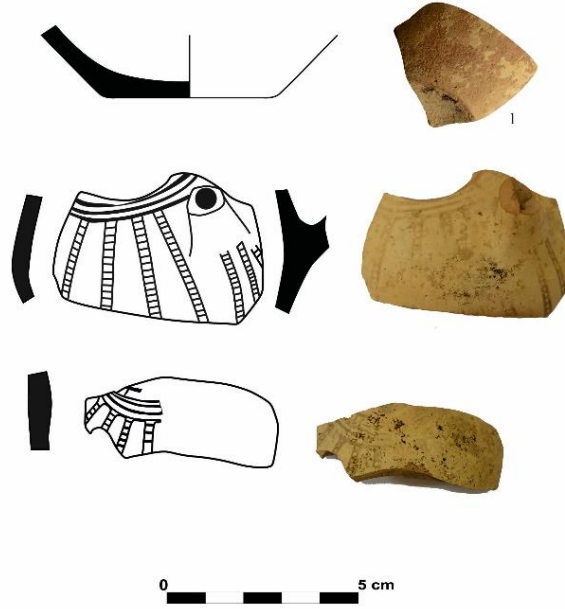
Res. 9.2: 01, Çömlek: Kahve (2.5YR-5/6) hamurlu, dışı K. Kahve (2.5YR-3/2) içi Kiremit (2.YR-4/6) astarlı, ince kum ve mika katkılı, dışı açıkılı, orta pişmiş, çark, Çap: 30 cm., İTC, Çift Renkli, Sitiya Kela.

Res. 10.1: K. Bekan 2021-60, Açık kahve (7.5YR 7/4) hamurlu, dışı A. Krem (7.5YR-8/4) astarlı, içi hamurunun renginde astarlı, ince kum katkılı, içi hafif açıkılı, iyi derecede pişirilmiş, çark yapımıdır. Çap: 6 cm., Kaniya Bekan M1Oda Mezarı, GDÇ.

Küllüye

Resim 9: Uzuntekne, Sitiya Kela, İTÇ, Krem Astarlı (1) ve Çift Renkli Mal (2)

Resim 10: Uzuntekne, Kaniya Bekan Nekropolü, Oda Mezar 1 (M1), GDC Krem Ast. Mal

Kaynakça

- Ayaz G., Ayman, İ., Kuvanç, R., Coşkun N., & Ödük E. (2023). Van ili, Gevaş, Bahçesaray, Çatak ilçeleri yüzey araştırması: 2021 yılı Çatak ilçesi çalışmaları. *38. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Cilt 2 içinde (73-93 ss), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları,
- Belli O. & Konyar, E. (2003). *Doğu Anadolu Bölgesi'nde Erken Demir Çağı kale ve nekropolleri*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Coşkun N., Kuvanç, R., Ayaz, G., & Ayman, İ. (2020). The mountainous Şırnak region survey (SE Anatolia) 2017-2018 seasons: First observations on 'Dirhes' (Tower-Shaped Buildings). *Anatolica* (46), 29-66.
- Coşkun N. & Ayaz, G. (2021). Main routes of the mountainous Şırnak (southeastern Anatolia) region: Dirhes along the river valleys and roads. O. Dumankaya (Ed.). *Rivers, seas and Lakes Through the Ages: From Prehistory to the Byzantine Period* içinde (522-537), Doruk Yayımcılık.
- Çilingiroğlu, A. (1993). Van-Dilkaya Höyüğü kazıları kapanış. *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt I içinde (469-492 ss), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Danışmaz, H. (2020). *Urartu Krallığı: Yönetim ve organizasyon*. Türk Tarih Kurumu.
- Grayson, A. K. (2002). *Assyrian rulers of the third and second millennia BC (to 1115 BC) the royal inscriptions of Mesopotamia Assyrian periods*. Volume I, University of Toronto Press.
- Konyar, E. (2022). *Urartu: Aşiretten devlete*. Homer Yayınları.
- Kuvanç, R., Ayaz, G., Işık, K., Erdoğan, S., & Genç, B. (2016). A new iron age chamber tomb near Çatak, south of Van Lake. *Ancient Near Eastern Studies* (53). 149-194.
- Saraçoğlu, H. (1956). *Türkiye Coğrafyası üzerine etüdler, Doğu Anadolu*. Cilt: 1. Milli Eğitim Yayınları.
- Saraçoğlu, H. (1989). *Doğu Anadolu Bölgesi*. MEB Öğretmen Kitapları Dizisi.
- Salvini, M. 2006. *Urartu tarihi ve kültürü*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Sevin, V. (1987). Urartu oda-mezar mimarisinin kökeni üzerine bazı gözlemler. A. Çilingiroğlu (Ed.), *Anadolu Demir Çağları I* içinde (24-27 ss).
- Sevin, V. 2015. *Hakkâri taşları II gizemin peşinde*. Türk Tarih Kurumu.
- Sevin, V. (1996). Van/Ernis (Ünseli) nekropolü Erken Demir Çağ çanak çömlekleri. *Anadolu Araştırmaları XIV*. 439-467.
- Sevin, V. & Kavaklı, E. (1996). *Bir Erken Demir Çağ nekropolü Van/Karagündüz*. Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Zimansky, P. 2018. Gölge hasım: Urartu'nun Assurla ilişkisi", K. Köroğlu & S. F. Adalı (Ed.) *Assurlular Dicle'den Toroslar'a Tanrı Assur'un Krallığı* içinde (230-255 ss), Yapı Kredi Yayınları.

Zorer, H. (2005). *Çatak (Van) - Uzuntekne ve yakın çevresinin fiziki coğrafyası*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Çatışma beyanı: Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.